

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

III. De Causis, admittentibus Compromissum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

28. ciariâ dicitur prohiberi: Canonicò contrà discretè permitti videtur iudici, tam Ordinario quàm Delegato, *c. Cum tempore 5. c. Ex parte 10. & c. Cum à nobis 13.* quorum textuum prioribus duobus in Coloniensem & Magdeburgensem Archiepiscopos: postremò in Legatum à latere, provinciarum suarum iudices Ordinarios, & *c. cum olim 7.* ubi iudices Delegatos in causa per delegationem ipsis commissa fuit compromissum. Quæ Jura ad correctionem evitandam Engel *ad hanc Rubric. n. 8.* cum Glossa in *l. cit.* ita conciliat, ut relatos, & si qui alii adducuntur, textus Canonicos de Arbitratore, non propriè dicto Arbitro asserat accipiendos. Alii, quos secutus est Valensis *ad hanc Rubric. §. 3. n. 5.* sicut §. 2. *cit.* sic etiam *cc. cit.* plerisque (si non omnibus, ut vult Gonzalez in *c. Non sine 2. n. 18.*) de verò Arbitro sermonem esse volunt. Ne autem adversentur §. *cit.* istò non aliud præcipi ajunt, quàm ne iudex se offerat, aut jubeat in se compromitti; quia hoc jubendò partes cogeret ad standum suò arbitriò; cum ab arbitri compromissarii sententiâ ferè nequeat appellari.

Mihi Jus Imperiale §. *cit.* apertè duos casus continere: & sicut partes, ut in se compromittant, invitas jubendò cogere, sic ab ipsis sponte delatum arbitrium recipere iudex prohiberi; ac proin SS. Canones, compromissa in suum, tam Ordinarium quàm Delegatum, iudicem facta, *cc. cit.* clarè approbantes, hac in re à *ll.* divertere videntur, quod cum Ant. Blanc. *de Compromiss. q. 2. n. 47.* docet Petr. Barbosa in *l. 1. ff. de Judic. art. 1. n. 244.* & agnoscit Haunold. *cit. Tract. 1. n. 194.*

29. Ex iis autem, in quos compromissa Jure probata sunt, Arbitri esse in una eademque causa possunt unus vel plures: & licet esse possint numerò pares, *c. Per-*

venit. 3. & c. Immutat 12. consultis tamen est, ut impari numero assumantur *vg. unus, tres, quinque, & majoris partis iudiciò stetur; ne, si assumantur pares, ipsis propter naturalem ad contradicendum hominum propensionem sibi mutuo & pari utrinque numerò dissentientibus, arbitrium impediatur, c. 1. junctà Glossa V. Unus & l. Item si unus 17. §. 6. ff. de.*

ARTICULUS III.

De Causis, admittentibus Compromissum.

SUMMARIUM.

30. Compromitti regulariter potest in omni causa.
31. Excipiuntur Matrimoniales,
32. Liberales,
33. Et Criminales, vniuersam publicam spectantes.
34. Exemptionis causa sine consensu Papa:
35. Sententia post transitum in rem iudicatam,
36. Et alia, in quibus locus non est Transactioni.

Sicut compromittere cuiilibet & in quemlibet, Jure non prohibetur, sic in qualibet causa, eòdem non exceptà, generaliter licet, Hostiensis in Summa n. 5.

Jure autè excipiuntur Primò, causæ Matrimoniales, *c. Causa 9. de In integ. Restit.* quando agitur de conjugii valore vel nullitate; propter earum gravitatem & maximum periculum animæ atque irreverentiæ inferendæ Sacramento, Pernormit. in *c. cit. n. 4.* propter quod in ejusmo-

ejusmodi causis etiam locus non est transactioni, imò etiam amicabili compositioni, *c. fin. de Transact.* earumque definitio examini & jurisdictioni Episcopali reservata est, *c. Accedentibus 12. de Excess. Pralat. & à S. Synodo Trident. Sess. 24. cap. 20. de Reformat.*

32. Secundò, causæ Liberales, *c. cit. & l. Non distinguemus 32. §. 7. ff. de Recept. arbitr.* sive quibus de hominis libertate, ingenuitate, conditione servili quaestio est; cum tales, & cæteræ statûs quaestiones, quando principaliter in iudicium deducuntur, majores iudices postulent, *l. fin. C. Ubi causa statûs. Principaliter*, inquam; quia incidenter de iis cognoscere etiam inferiores posse, patet ex *l. Cum proponas 6. C. de Reb. credit. ubi Glossa fin. & Gonzalez in c. Causa cit. n. 3.*

33. Tertio, causæ Criminales, sive super privato, sive super publico crimine, criminaliter, hoc est, ad vindictam publicam & poenam corporalem vel pecuniariam sisco applicandam &c. agatur, *l. Non distinguemus cit. §. 5.* quia privato arbitrio neque accusatoris delatio, neque iudicis officium sive judicialis inquisitio & processus impediri, neque poena remitti potest. Dixi, *Criminaliter*; quia, cum de crimine solum Civiliter, sive ad poenam pecuniariam, parti læsæ applicandam agitur, arbitrio est locus, *Pa-norm. in c. Causa 9. de In integ. restit. n. 4. Molina Tract. 5. de l. & l. disp. 40. n. 1. & Haunold. Tom. 5. de l. & l. Tract. 1. n. 199.*

34. Quarto, causæ Exemptionis sine consensu Papæ, *c. Cum tempore 5.* quia super ea initium compromissum cederet in præjudicium Ecclesiæ Romanæ: ad cuius proprietatem cum Ecclesiæ & monasteria exempta specialiter & immediate pertineant, *c. Recepimus 8. de Privi-*

leg. & c. Si Papa 10. V. Si autem ibid. in 6. in eiusmodi causa non magis agitur de privilegio exemptorum, quam de iure iedis Apostolicæ, *c. Cum venissent 2. ibi, Jus non tam suum quam Nosstrum.* id est, Romani Pontificis, *de In integ. restit.* Eamque ob causam, sicut Exemptioni renuntiare, *c. Cum tempore cit. ibi, Cum, etsi sponte volueris, tamen nequiveris renuntiare privilegiis sive indulgentiis Libertatis*, sic etiam super ea compromitti non debet, nec sine Papæ autoritate potest; ne ejus jus factò, sive compromissò exempti & arbitratorum sententiâ lædatur, ut in *c. cit.* cum *Pa-normit. n. 2.* notant *Barbosa n. 4. & Gonzalez n. 11.*

35. Quintò, etiam causa decisa per sententiam iudicis indubitata, & quæ transit in rem iudicatam, *c. Exposita 11. cum;* quòd, sicut *Transactio, l. Si causa 32. C. de Transact.* sic & *Compromissum non super certa*, sed dubia re fieri debeat, *Glossa in c. cit. V. Compromissum*: tum verò; quòd interfit Reipublicæ, lites semel decisas per sententiam iudicis, postquam hæc in rem iudicatam transit, non amplius suscitari, *l. Si quis 11. in fine C. de Reb. credit. & propterea sententiam*, postquam in rem iudicatam transit, interpretari & super ea exorta dubia resolvere pertineat ad eum, à quo fuit prolata, *c. Inter alias 31. V. Ut i-gitur, de Sent. excom. & l. fin. C. de LL. Innocent. in c. Exposita cit. Imola ibid. à n. 2. & Molina disp. cit. n. 5.*

36. Sextò, demum causa in integrum Re-stitutionis, ad hanc decernendam, *c. Causa cit. & l. fin. C. Ubi & apud quem in integ.* Causa alimentorù testamentò relictorù, *l. Cum hi 8. pr. ff. l. de Alimen-tis 8. C. de Transact.* sicut & aliæ causæ super quibus transigi non potest, *Redoanus de Reb. Eccl. non alien. q. 2. cap. 30. à n. 15.*

à n. 15. & Honnius Encyclopad. p. 2. Tit. 40. cap. 4. n. 2.

ARTICULUS IV.

De Laudo five Sententia Arbitri.

SUMMARIUM.

37. *Ab Arbitrio semel recepto recessus, Nisi ex justa causa, non datur.*
38. *Arbitri potestas pendet ex compromisso.*
39. *Si plures sint, sententia proferitur omnibus presentibus :*
40. *Nisi compromisso aliud permittatur.*
41. *Standum est iudicio partis majoris.*
42. *Si plene sit concors.*
43. *Si pari numero dissentiant, tertia persona assumitur.*
44. *Sententiam Arbitri proferunt partibus presentibus :*
45. *A qua neque ipsi arbitri,*
46. *Neque partes recedere possunt,*
47. *Vel appellare :*
48. *Nisi prolata sit ab Arbitris Juris.*
49. *Certis casibus etiam à Compromissariis.*
50. *Eadem sententia homologata reduci nequit :*
51. *Nisi ex consuetudine :*
52. *Et si prolata sit ab arbitratore.*
53. *Reductio petenda est ab iudice ipsius rei.*

37. **A**rbitri compromissarii, unus vel plures, partium consensu electi, arbitrium quidem, ut dictum, in se recipere non coguntur : si tamen semel receperint, in eo perseverare & causâ cognitâ, senten-

tiam dicere tenentur ; ut, si temerè recedant, judiciali autoritate compellantur, *l. Labeo 3. §. 1. ff. de Recept. Arbitr. cum;* ut finiat lis : tum ; ne qui eos, tanquam viros bonos, disceptatores inter se elegerunt, decipiantur ; cum facillè contingere possit, ut quis exploratò utriusque partis jure ab una corruptus, nollet pronuntiare pro altera. *Temere, inquam ;* quia aliquando justâ causâ excusantur, quò minus arbitrium dicere teneantur ; cujusmodi sunt, si litigatores eos informaverint, *l. Sed si 9. §. 4. & l. Licet 15. vel spretâ eorum autoritate ad iudicem vel alios arbitros iverint, l. Sed si cit. §. 5. & l. vel alium 16. et si postea ad ipsos revertantur, l. Item si 17. §. 1. propter contumeliam ipsis illatam : vel, si litigantium alter cesserit bonis, *l. cit. pr.* quia his alteri in solum datis arbitrium inefficax foret : vel, si inimicitia capitales inter ipsos & litigatores, vel istorum alterum intercesserint, *l. Licet cit. vel,* si superveniat adversa valetudo, urgeat necessaria profectio, vel moles propriorum negotiorum ; vel, si novum munus publicum sit susceptum, vel alia incommoditas post arbitrium receptum incidat & impediat ejus impletionem, *l. cit. & l. Et si qua 16. ff. Rubr. cit. ubi Zoësius n. 20. & 21.**

Receptorum autem compromissariorum in arbitrio perseverantium potestas tota pendet ex ipso compromisso, *l. Non distinguemus 32. §. 15. ff. eadem Rubr. aded ;* ut istius formam officii & potestatis arbitratorum Regulam nuncupet Bruneman. *in l. Est qua cit. n. 20. capes* proinde quasi mandati terminos, tam quoad rem, super qua compromissum est, quam quoad modum in cognoscendo & laudando five arbitrio proferendo egrediens, nihil agit, *l. 1. l. Qualem 19. & ff. ibid. ut, quæ ab ipso ita gesta sunt, non*